KURATORIUM OŚWIATY W KRAKOWIE

Małopolski Konkurs Języka Polskiego dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2026/2027 22 października 2026 r.

_____
/kod ucznia/

Temat:

„Wszystkie słowa podniosłe któreś znał ze szkoły / Muzyka starych pieśni, wolności anioły” (Jan Lechoń, *Legenda*)

Etap szkolny: Kiedy na ziemi żyli herosi…

miejsce na metryczkę

Tabelka

zadanie	liczba punktów		kody członków komisji sprawdzającej	liczba punktów po weryfikacji	kody członków Komisji Rejonowej
	możliwych do uzyskania	uzyskanych			
1.	**2**				
2.	**1**				
3.	**2**				
4.	**4**				
5.	**1**				
6.	**7**				
7.	**3**				
8.	**3**				
9.	**8**				
10.	**6**				
11.	**2**				
12.	**2**				
13.	**2**				
14.	**4**				
15.	**3**				
suma	**50**				

…… ……

/imię i nazwisko Przewodniczącego Komisji Szkolnej/ /podpis/

Droga Uczestniczko, Drogi Uczestniku Małopolskiego Konkursu Języka Polskiego!

W tym roku zaproponowaliśmy Ci do czytania teksty, które koncentrują się wokół zagadnienia bohaterstwa. Człowiek, który żył w świecie rządzonym przez bogów, potrzebował herosów. Ci właśnie półbogowie pomagali mu, dawali poczucie bezpieczeństwa, choć niejednokrotnie budzili strach i grozę wśród zwykłych śmiertelnych.

Przeczytaj uważnie załączone fragmenty tekstów, wszystkie polecenia, a następnie odpowiedz na pytania związane z konkursowymi lekturami. Pamiętaj, że sposób formułowania odpowiedzi oraz ich zapis wpływają na ocenę całego zadania.

A teraz kilka uwag technicznych:

1. Nie używaj korektora ani zmazywalnych przyborów piśmiennych. Zadanie, w którym ich użyjesz, nie będzie oceniane.
2. Nie zapisuj rozwiązań drukowanymi literami – sposób zapisu wyrazów ma znaczenie przy ocenianiu pracy.
3. Odpowiedzi formułuj zgodnie z normą językową – w zadaniach krótkiej odpowiedzi ocenie podlega także **poprawność językowa**.
4. Teksty redaguj zgodnie z tematem i we wskazanej formie – zmiana tematu lub formy powoduje, że zadanie zostanie ocenione na 0 punktów.
5. Błędną odpowiedź przekreśl. Obok zapisz właściwą.
6. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane. Jeśli chcesz, aby jakiś fragment pracy był oceniony w brudnopisie, zaznacz to.
7. Na rozwiązanie **15 zadań masz 120 minut**.
8. Możesz uzyskać **50 punktów**.

Życzymy powodzenia!

Organizatorzy

Przeczytaj załączone niżej fragmenty tekstów i wykonaj zadania z nimi związane.

TEKST 1.

Jak pisze Jan Parandowski, w starożytnej Grecji kult herosów jako taki miał swoje źródło w kulcie zmarłych. Traktowano w ten sposób osoby wybitne, które w szczególny sposób zasłużyły się dla danej społeczności. A więc byli to założyciele miejscowości, prawodawcy, kapłani, wynalazcy i oczywiście bohaterowie wojenni. Spośród postaci historycznych na miano herosa mógł sobie zasłużyć np. Leonidas[1].

Szczególną czcią otaczane były groby takich postaci. Dość często wzniesioną w tym miejscu kaplicę (heroon) otaczały gaje oliwne lub cyprysowe. I nie daj, aby ktokolwiek spróbował urwać choćby gałązkę z tych drzew. W trakcie uroczystości poświęconym herosom odlewano z trzeciego kubka wina trochę kropel dla bohaterów. Podobnie pozostawione na ziemi pożywienie uznawano za im należne. Ale nieporównywalnie większym kultem niż „ziemskich" herosów otaczano tych mitycznych. Ci często byli potomkami samych bogów i legitymowali się nadludzką wręcz siłą.

https://ciekawostkihistoryczne.pl/2022/12/24herosi-greccy-superbohaterowie/

[1] Leonidas – król Sparty, który dowodził 300 hoplitami w bitwie pod Termopilami (480 r. p.n.e.)

TEKST 2.

Herosi greccy to antyczni superbohaterowie. Kim byli i jakie znaczenie mieli dla starożytnych Greków?

Herosi to w mitologii greckiej półbogowie, czyli bohaterowie zrodzeni ze związku boga i człowieka. Mieli nadludzkie umiejętności i zasługi, w związku z czym pozostawali otoczeni kultem starożytnych Greków. Jaką dokładnie rolę odgrywali w ich życiu? Chociaż trudno w to uwierzyć, na te pytania od prawie dwóch stuleci bezskutecznie próbuje odpowiedzieć nauka.

Herosi w kulturze współczesnej

W świecie popkulturowych herosów najważniejsze kategorie jednak się nie zatarły. W hollywoodzkich opowieściach u boku komiksowych herosów – Iron Manów, Spidermanów czy Kapitanów Ameryka – łatwiej spotkamy bogów i bohaterów mitologii nordyckiej, jak chociażby Thora, niż herosów greckich.

Heros cierpiący i skazany na klęskę, by lepiej uświadomić nam kruchość naszego losu i niepewność miejsca w świecie, nie nadaje się na postać z baśni z happy endem. A jednak greccy herosi towarzyszą nam już prawie trzy tysiące lat, a „wiadomości o ich śmierci wydają się mocno przesadzone", by posłużyć się cytatem z Marka Twaina.

Charakterystyka greckich herosów

Wiemy już, na czym polega wyjątkowość Heraklesa. Jako jedyny trwale przekroczy swoje ludzkie ograniczenia, stanie się bogiem w nagrodę za cierpienia i ziemskie zasługi. Ale jego przypadek to w greckiej mitologii wyjątek potwierdzający regułę.

Wszyscy inni herosi przeżywają na nowo ten sam tragiczny scenariusz. Zrodzeni z nieznanych sobie ojców, którzy kiedyś okażą się bogami. Odmieńcy odrzuceni przez środowisko, w którym dorastali, powoli uświadamiają sobie swe wyjątkowe możliwości i starają się wykorzystać je w służbie innych.

W świecie ludzi ich wyjątkowość wyrządza im samym największą krzywdę, bo oto syci zwycięstw i zasług odkrywają, że nie są zwykłymi ludźmi. Zaczynają czuć się kimś więcej, a w tym przekonaniu umacnia ich świadomość prawdziwego pochodzenia. Zaczynają aspirować do statusu nadludzi, wręcz bogów, ale są przecież tylko półbogami.

Grecy nazywali takie aspiracje *hybris*, „butą", czy też „pychą", widząc w nich próby wyjścia poza ramy wyznaczone nam na tym świecie przez los i ludzką naturę. A *hybris* karzą bezlitośnie bogowie, zwłaszcza Zeus – najwyższy strażnik porządku wszechświata. Heros zatem po serii wspaniałych czynów sięgający po zbyt wiele zostaje strącony w nicość.

Kult nowych herosów

Stąd niedaleka już droga – choć w praktyce przyszło Grekom na to poczekać kilka stuleci – do uznania za „herosów" zwykłych ludzi, przodków, którzy stworzyli najmniejszą wspólnotę – rodzinę. Poczynając od IV w. p.n.e., Grecy będą przedstawiać na nagrobkach ojców i dziadów jako szczęśliwych herosów, ucztujących w zaświatach w otoczeniu rodziny. Tak, jak Herakles na Olimpie, gdy już z woli Zeusa stał się bogiem.

Możemy myśleć ze zdziwieniem o takiej wizji „heroizmu w ciepłych pantoflach", ale to oczywiście nie koniec naszej historii. Herosi wielkiej literatury i sztuki antycznej żyli dalej w europejskiej tradycji, jak choćby w hollywoodzkich pseudomitologicznych produkcjach w rodzaju „Xena, wojownicza księżniczka".

www.national-geographic.pl/historia/herosi-greccy-kim-byli-i-jakie-znaczenie-mieli-dla-starozytnych-grekow/

Zadanie 1. (0-2)

Jan Parandowski wymienia dwie grupy bohaterów uznawanych przez Greków za herosów.
Wymień je oraz krótko scharakteryzuj.

* ……...
……...
……...
* ……...

……...

……...

1	1	2

Zadanie 2. (0-1)

Scharakteryzuj język TEKSTU 1., określając formę A lub B oraz jej funkcję C lub D. Zaznacz „X” właściwe odpowiedzi.

W TEKŚCIE 1. celowo użyto form zakończonych na „-no”, które są **A / B**. W ten sposób **C /D**.

A. osobowymi formami czasownika w 3. osobie, liczby pojedynczej, czasu przeszłego.
B. nieosobowymi formami czasownika zbudowanymi na temacie czasu przeszłego.

C. wskazano konkretnych Greków jako uczestników kultu.
D. ukryto wykonawców czynności, by pokazać, że był to ogół Greków.

1	1

Zadanie 3. (0-2)

Zacytuj z TEKSTU 2. <u>fragment zdania</u>, który pokazuje wspólnotę losu zwykłego człowieka z losem herosa.

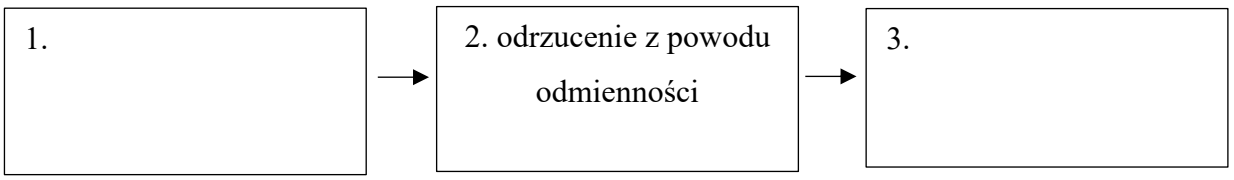
……...

……...

1	1	2

Zadanie 4.

a) (0-1) Na podstawie TEKSTU 2. zapisz scenariusz, według którego żyje grecki heros.

1	1

b) (0-3) Na podstawie historii o Prometeuszu przedstaw realizację tego scenariusza.

1. ……...

……...

2. ……...

……...

3. ……...

……...

3	3

Zadanie 5. (0-1)

Od 1 stycznia 2026 r. obowiązują nowe zasady pisowni m. in. liczebnika „pół-”.
Zaznacz „X” reguły obowiązujące <u>po</u> reformie ortograficznej.

Liczebnik „pół” piszemy

A. łącznie z wyrazami oznaczającymi obiekty, czynności, stany, cechy.
B. z pauzą, gdy wymieniamy obok siebie dwa elementy odnoszące się do tego samego obiektu.
C. osobno, gdy wymieniamy obok siebie dwa elementy odnoszące się do tego samego obiektu.
D. z pauzą, gdy łączymy go z nazwą własną, bez względu na liczbę elementów.
E. osobno, gdy wymieniamy obok siebie dwa elementy odnoszące się do nazw własnych.

1	1

Zadanie 6. (0-7)

Na podstawie załączonych tekstów oraz przeczytanych lektur zredaguj <u>hasło słownikowe</u> „heros”.
Uwzględnij w nim: pochodzenie, cechy charakteru i usposobienia, stosunek zwykłych ludzi oraz bogów do herosa i podaj po jednym przykładzie takich bohaterów z mitologii, Biblii i współczesnej kultury.
Zadbaj o budowę hasła słownikowego.

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..

3	1	1	1	1	7

Zadanie 7. (0-3)

Przywołując historię Tantala, w pięciu-sześciu zdaniach uzasadnij, że: „Heros […] po serii wspaniałych czynów sięgający po zbyt wiele zostaje strącony w nicość”.

……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..
……..

……...
……...
……...
……...
……...

2	1	3

Zadanie 8. (0-3)

Walka Dawida z Goliatem w naszej kulturze ma znaczenie symboliczne. Uzupełnij tabelkę na temat tego pojedynku.

---	Dawid	Goliat
pochodzenie		
kto i dlaczego rzuca wyzwanie?	…….. …….. …….. ……..	
rodzaj użytej broni		
wynik starcia	……..	
znaczenie tego pojedynku w kulturze (interpretacja)	…….. …….. …….. …….. ……..	

3	3

Poniżej przedstawiono ilustracje dwunastu prac Heraklesa na podstawie atlasu *Mitologia* Giorgio P. Paniniego.

Zadanie 9.

Odwołując się do mitu o Heraklesie oraz do ilustracji (strona 10), odpowiedz na pytania.

a) (0-1) Kto i dlaczego zlecił Heraklesowi te dwanaście prac?

……...

……...

……...

……...

b) (0-2) Które prace nie zostały zaliczone? Przy każdej z nich podaj uzasadnienie niezaliczenia zadania.

……...

……...

……...

……...

……...

c) (0-1) Jak się nazywa „broń" Heraklesa widoczna na większości ilustracji?

……

d) (0-2) W czasie wykonywania wielu prac heros wykazywał się nadludzką siłą. Przy realizacji którego zadania przydały mu się mądrość i spryt? Jak je wykorzystał?

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

……...

e) (0-2) Po wykonaniu którego zadania Heraklesowi wróciły młodzieńcze siły? Jak do tego doszło?

……...

……...

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

1	2	1	2	2	8

Zadanie 10. (0-6)

W Twojej szkole organizujecie wystawę zatytułowaną „Heros zawsze potrzebny!”. Jedną z jej części będzie „Dwanaście prac Heraklesa”.
Przygotuj do przewodnika po wystawie opis pracy szóstej (strona 10). Uwzględnij informacje z mitu oraz ilustracji. Zastosuj co najmniej dwa różne środki stylistyczne.

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

……..

3	1	1	1	6

Zadanie 11. (0-2)

Przyglądnij się uważnie satyrycznemu rysunkowi Andrzeja Mleczki i wyjaśnij, na czym – w kontekście mitu o Syzyfie – polega na tym rysunku ironia.

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

2	2

Zadanie 12. (0-2)

Uczniowie na lekcji scharakteryzowali bohaterów powieści Astrid Lindgren *Bracia Lwie Serce*, używając wyrażeń z mitologii.
Użyte w wypowiedzeniach wyrażenia i zwroty zastąp współczesnymi objaśnieniami tak, aby zdania zachowały sens.

Jonatan, wyskakując z Sucharkiem z płonącego domu, dokonał iście prometejskiego czynu.

……...

……...

Jonatan dla swego brata staje się prawdziwą nicią Ariadny po labiryncie Nangijali.

……...

……...

1	1	2

Zadanie 13. (0-2)

Sucharek zostawił dla Sofii dwie wiadomości.
Rozszyfruj ich znaczenie, objaśniając podkreślone informacje.

***

Śniło mi się, że <u>ktoś</u> mnie woła, więc idę szukać go <u>daleko, daleko za górami</u>.

ktoś ……

daleko, daleko za górami ……

***

<u>Ruda broda</u> chce mieć <u>siwe konie</u> i za dużo wie. Uważaj!

ruda broda …… w rzeczywistości okazał się nim być ……..……

siwe konie ……

2	2

Zadanie 14. (0-4)

W powieści Astrid Lindgren bohaterowie kilka razy powtarzają słowa: „Są rzeczy, które się musi zrobić, bo inaczej nie jest się człowiekiem, tylko śmieciem".
Wyjaśnij znaczenie tych słów, a następnie przedstaw swoje stanowisko i sformułuj argument nawiązujący do działań bohaterów w Dolinie Dzikich Róż.
Twoja wypowiedź powinna liczyć co najmniej 70 słów.

wyjaśnienie słów: ……

……

……

stanowisko: ……

……

……

……

……

argument: ……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

……

1	2	1	4

Zadanie 15. (0-3)

Bajki robotów **Stanisława Lema pokazują również i dziś prawdę o człowieku i jego działaniu.**
Do każdej z bajek zaproponowanych do lektury zapisz w formie zdania pojedynczego morał, który z nich wynika.

Trzej elektrycerze

……...

……...

……...

Jak Mikromił i Gigacyan ucieczkę mgławic wszczęli

……...

……...

……...

1	1	1	3

Brudnopis